

Nr 1106

Av herr **Wallmark m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 53, angående riksinternatskolor.*

(Lika lydande med motion nr 1300 i Andra kammaren)

I proposition 53 föreslås inrättande av riksinternatskolor och i samband därmed behövliga bestämmelser m. m. Vidare görs anslagsframställningar beträffande anslagen till privatskolor.

Efter att ha erinrat om den allmänna utvecklingen på skolans område under 1960-talet påpekar departementschefen att planeringen av utbildningsväsendet liksom all annan samhällelig verksamhet sker under beaktande av kravet på hushållning med resurserna. "Mot denna bakgrund", säger han, "måste särskilda motiv finnas för att statsbidrag skall kunna utgå till en vid sidan av den samhälleliga utbildningsorganisationen etablerad enskild utbildning". Detta resonemang, som i likartad form också återfinnes i de två senaste statsverkspropositionerna, föranleder några reflexioner. Vi instämmer i vad som anfördes av departementschefen i 1969 års statsverksproposition, nämligen "att samhället d. v. s. stat och kommuner påtagit sig ett i princip helt och fullt ansvar för skolväsendet i vårt land, oavsett utbildningsstadium och oavsett utbildningsinriktning".

Vissa elevers familjeförhållanden kan vara sådana att deras studier lämpligen bör försiggå i skolor vid sidan av det ordinarie skolsystemet, i internatskolor eller dylikt. Men även andra omständigheter kan motivera en frihet för eleven och dennes föräldrar att välja en annan skolform än den reguljära. Skolor utanför det allmänna skolväsendet har utgjort pedagogiska föregångare, vilkas erfarenheter med framgång har kunnat utnyttjas i reformarbetet inom det allmänna skolväsendet. Privatskolor bör betraktas som ett komplement till det allmänna skolväsendet: de ger möjligheter till variationer i undervisningen, som eljest inte skulle finnas, variationer såväl beträffande skolmiljö som undervisningsplaner och metodik. I sitt ovannämnda i princip hela och fulla ansvar för skolväsendet i vårt land bör samhället sålunda genom lämpliga stödformer ge dessa skolor arbetsmöjligheter någorlunda likvärdiga dem i det allmänna skolväsendet. Friheten att välja en viss skolform bör inte vara en valfrihet uteslutande för dem som har synnerligen stora ekonomiska resurser.

Förslaget om inrättande av riksinternatskolor syftar till att tillgodose behoven av inackordering och undervisning för barn och ungdom som har

utlandssvenska föräldrar eller styrkt behov av miljöbyte eller är från glesbygd. Vi finner i likhet med departementschefen att det är motiverat med ett så kraftigt bidrag från det allmänna att dessa barn får möjligheter att studera på samma ekonomiska villkor som andra svenska barn. Vi finner det däremot inte motiverat att riksinternatskolorna, såsom departementschefen föreslår, skall få ta emot internatelever uteslutande ur dessa kategorier. 1964 års utlands- och internatskoleutredning hade föreslagit att högst 10 % av internateleverna skulle få härröra från andra kategorier. Flertalet remissinstanser har uttalat farhågor beträffande en så ensidig elevsammansättning. De utlandssvenska barnen bör ges större möjligheter till kontakter med barn ur en vidare grupp än den som utgörs av barn som tagits in vid skolorna på grund av behov av miljöbyte. Vi finner i likhet med utredningen att man genom en "fri kvot" vid intagningen av internatelever bör ge riksinternatskolorna en breddad rekryteringsbas. Den fria kvoten bör för att fylla sitt syfte vara större än vad utredningen föreslagit; den bör enligt vår mening sättas till 20 %. De elever som tas in i den fria kvoten bör emellertid inte tas med i beräkningsgrunden för statsbidraget till skolinackordering. Statsbidraget för skolverksamheten bör för den del av skolans kapacitet som tas i anspråk av elever inom den fria kvoten beräknas enligt kungörelsen 1964: 137.

Kungl. Maj:t har föreslagit att intagningen av internatelever skall handhas av en central intagningsnämnd. Detta synes innebära en onödig centralisering. Genom den typ av styrelsesammansättning för respektive riksinternatskola som föreslås torde det vara väl sörgt för att dessa styrelser på ett tillfredsställande sätt kan handha intagningen för alla elever vid sina skolor. Däremot bör ett samrådsorgan för riksinternatskolorna inrättas som bland annat skall kunna tillgodose de inträdessökandes behov av information och annan service.

De fyra skolor som av departementschefen föreslås få ställning som riksinternatskolor har valts ut bland annat med hänsyn till kravet på sådana möjligheter till samverkan med det allmänna skolväsendet att eleverna ges största möjliga frihet att välja studiegång. Vi finner detta motiverat men vill i sammanhanget påpeka att detta krav blir mindre uttalat ju fler riksinternatskolor som inrättas. Om en eller ett fåtal av ett större antal riksinternatskolor har ett begränsat antal studievägar att erbjuda, men dessa studievägar tillhör de mest efterfrågade, kan en sådan skola ändå fyllas av elever som väljer just dessa studievägar.

Vi anser att de fyra skolor som i propositionen föreslås bli riksinternatskolor i dagens läge utgör ett lämpligt val och vill därför betona det angelägna i att förhandlingarna rörande Viggbyholmsskolan leder till ett positivt resultat. Det bör emellertid uppmärksammas att tre av de fyra föreslag-

na skolorna ligger i Storstockholmsområdet. För många av de elever med behov av miljöbyte, som kommer att bli aktuella för riksinternatskolorna, torde det vara av särskilt värde att komma till en landsortsmiljö på visst avstånd från storstaden. Detta intresse kan inte anses helt tillgodosett i och med föreliggande förslag och bör därför särskilt beaktas vid en kommande utökning av antalet riksinternatskolor.

Departementschefen påpekar att det finns anledning räkna med att behovet av utbildningsplatser för de elevkategorier som står i centrum för intresset i propositionen kommer att öka i framtiden. Flera än de fyra nu föreslagna skolorna kan således komma att behöva tas i anspråk som riksinternatskolor. Enligt utredningen bör då i första hand Lundsberg och Solbacka komma i fråga. I avvaktan på en säkrare bedömning av behovet av elevplatser bör givetvis garantier ges för att det vid ett sannolikt konstaterande av ett utökat behov fortfarande finns lämpliga skolor att göra till riksinternatskolor. Enligt vår mening bör därför samtliga nu statsbidragsberättigade internatskolor, med undantag för de fyra riksinternatskolorna, ges likvärdiga ekonomiska villkor. Vi föreslår således att Mariannelundsskolan, Restenässkolan och Solbacka läroverk erhåller statsbidrag enligt kungörelsen 1964: 137 och att anslaget D 18 Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m., i och med att statsbidraget till Estniska gymnasiet avvecklas, helt avföres från åttonde huvudtiteln.

Behovet av inackorderingsplatser skall även tillgodoses genom inrättande av tre s. k. rikselevhem. Enligt vad som omförmäles i propositionen kommer skolöverstyrelsen under hösten att redovisa förslag om förläggning av dessa elevhem. Vi vill i detta sammanhang uttrycka den förhoppningen att dessa elevhem kommer att placeras där de motsvarar det största behovet och att de exempelvis inte uppförs i omedelbar närhet av redan existerande internatskolor med god inackorderingsstandard som kan tillgodose samma behov.

Med hänvisning till ovanstående hemställas,

- att riksdagen måtte besluta
- att intagningen av elever vid riksinternatskola skall handhas av skolans styrelse;
- att riksinternatskola skall äga rätt att inom en fri kvot på högst 20 % ta emot internatelever utan speciellt dokumenterat behov av skolinackordering;
- att statsbidraget till den del av riksinternatskolas skolverksamhet som avser elever inom den fria kvoten skall utgå enligt kungörelsen 1964: 137;
- att statsbidrag till Mariannelundsskolan, Restenässkolan

och Solbacka läroverk skall utgå enligt kungörelsen 1964: 137;

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att vad som i motionen anförts angående rikselevhems placering beaktas.

Stockholm den 14 april 1970

Gunnar Wallmark (m) Per Blomquist (m) H. Bertil Lidgard (m)

Lars Schött (m) Gunvor Stenberg (m)

Nr 1107

Av herr **Jacobsson, Gösta**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 55, angående riksskatteverkets organisation m. m.

(Lika lydande med motion nr 1301 i Andra kammaren)

Stockholm den 14 april 1970

Gösta Jacobsson (m)
